

DAVOR MOJAŠ

IZGUBLJENE LOKRUMSKE DUŠE

Premijera *Ekvinocija* Iva Vojnovića u režiji Joška Juvančića
i izvedbi Festivalškoga dramskog ansambla
na otoku Lokrumu na 55. dubrovačkim ljetnim igrama.

PREMIJERE

FESTIVALI
RAZGOVORI
MI U SVJETU
VOX
HISTRIONIS
AKTUALNOSTI
ANECDOTE
TEORIJA
NOVE KNJIGE
SJEĆANJA
DRAME

U bogatoj teatarskoj kronologiji Dubrovačkih ljetnih igara uprizorenja Vojnovićevih drama dočekivana su i ispraćana s posebnom pozornošću, a svaki novi premijerni ili reprizni naslov, bez obzira u kojem je kontekstu festivalske teatarske prakse postavljan na repertoar, ostajao je tragom kolektivnog, gradu imanentnog, teatarskog iskustva po kom su se, najčešće, mjerila i prepoznavala festivalska ljeta. Vremenopis Igara usložnjavao je tako i bogatio posebnost dubrovačkog festivalskog iskustva novim uprizorenjima koja su zrcalila onaj važan, prepoznatljiv i afirmiran koncept autentičnog *kazališnog proizvoda* dovoljno ekskluzivnog, ambijentu podređenog i kazališno relevantnog. Uvijek iznova, u razruđenom slijedu festivalskih godišta, posezalo se za Vojnovićem i Držićem, ne samo kao alibijima za takvu logičnost repertoarne odrednice i koncepta Igara nego kao uvijek jednako inspirativnim dovoljno dozrelim izazovima u svekolikoj vezi s podnebljem, prigodom, ali i širim kazališnim kontekstom obvezujućeg iskustva, rezonanci i povoda. Mjerila su se tako i odmjevala ne samo usko teatarska umijeća i dosezi nego i prepoznavala i preispitivala duhovna i baštinska suzvučja suprotstavljena vremenu, zaboravu i dosluhu suvremene teatarske prakse. Tražili su se povodi avanturama, novim ambijentalizacijama predstava, otkrivale, slutile i slagale krhotine *dubrovačkog kazališnog nesna*

koji nikada, jer o teatru je riječ, neće biti dosanjan. Uvijek iznova tako i svaka najava nove izvedbe nekog od naslova iz bogate Vidrine trpeze, odnosno uspomenera konte Ive bio je povod za avanturu svekolikih izazova i znatiželje. Gotovo cijela jedna izdvojena dovoljno kritička monografija Igara mogla bi se domisliti na tom bogatom tragu koji je ostavio bitan biljeg u povijesti hrvatskoga glumišta. Kojoj povod može biti upravo i prva izvedba *Ekvinocija* (prikazanog prvi put u Kraljevskom hrvatskom kazalištu u Zagrebu 30. listopada 1895.) na 55. dubrovačkim ljetnim igrama i to ljeta 2004. na Lokrumu.

Premijerna izvedba *Ekvinocija* Iva Vojnovića na otoku Lokrumu, u sezoni u kojoj su Dubrovačke ljetne ostale bez repriznih izvedbi *Dubrovačke trilogije*, ali i Vodopićeve *Tužne Jele* u Pilama, s tek mogućom najavom nekog novog Vojnovića praizvedbom dramatisiranih njegovih *Sirena* uz gostovanje Kazališta Marina Držića sezonu ranije, iznova je tako oživjela dubrovačko vojnovićevsko ozračje koje nadilazi sam teatarski povod i svjesno otvara i usložnjava festivalsku kazališnu kronologiju, dovoljno nostalgичnu i intrigantnu, s logičnim pokrivenjem i višestruko osiguranim alibijem. Posebnost ovog premijernog naslova ogleđa se tako u moguće lako, ali i paradoksalno teško objašnjivoj senzibiliziranosti dubrovačke publike koja pamti, prepoznaje, sluti i uspoređuje, uz sustavno prisutan pojačan interes, kritičnost, ali i biagonaklonost kada je u pitanju Vojnović, a posebice *Ekvinocijo* i kada se već ne prikazuje *Trilogija*, kao uporišno zrcalo njegove dubrovačke festivalske prisutnosti. Bilo bi zanimljivo propitati to i takvo iskustvo i praksu suprotstavljajući mu uprizorenja nekih drugih rijetko, malo ili nikako odigranih drama Iva Vojnovića, odnosno dramatisacija njegove proze, što će, nadajmo se, iznaći dovoljno povoda za buduće promišljatelje repertoara dubrovačke profesionalne kazališne kuće i Igara, kada to već, slutim, neće biti prisutno u ostalom razruđenom prostoru hrvatskoga glumišta.

Dakle, dogodio se *Ekvinocijo* na Lokrumu, otoku koji je u festivalskoj povijesti već prepoznat kao mogući ambijentalni izazov i bijeg Shakespeareovom *Olujom* (1988.), dovoljno davno na Mrtvom moru u Mijačevu ne baš uspješno uprizorenju, odnosno *Hamletom* u Brokvoj režiji (2003.), što je opet bila jedna druga, posve različita kazališna priča. Na Lokrumu su izvedeni neki

EKVINOCIJO EQUINOX

Redatelj Directed by	Joško Juvančić
Scenograf Set by	Marin Gozde
Kostimografkinja Costumes by	Ingrid Begović
Skladatelj Composed by	Luka Kunčević
Oblikovatelj svjetla Light Design by	Deni Šesnić
Oblikovatelj tona Sound Design by	Vatroslav Mlinar
Asistent redatelja Assistant Director	Ante Vlahinić
Inspicijent Stage Manager	Virginija Bolfek

Uloge Cast

Frano Dražić	Kruno Šarić
Niko Marinović	Frane Perišin
Ivo Ledinić	Nikša Kušelj
Pavo, barkarijol The boat-ride man	Branimir Vidić
Vlaho Slijepi the blind man	Predrag Vušović
Toni, dječak u Ledinića the boy-servant	Ante Perišin
Parok The priest	Niko Kovač
Grobar The grave digger	Ivica Barišić
Anica, Franova kći. Frano's daughter	Olga Pakalović
Jele, Ivova majka Ivo's mother	Doris Šarić-Kukuljica
Kata, Pavova žena Pavo's wife	Izmir Brautović
Marija od poste The post-teller	Srdana Šimunović
Lucija	Perica Martinović
Stari mrnar The old sailor	Ivo Mrčela
Mrnari i radnici na škaru Sailors and dock workers	Hrvoje Sebastijan Robert Bošković Žarak Nikša Butjer Edi Jertec Ante Vlahinić
Ženice Women	Romana Ostojić Marijeta Radić
Siromašica The poor woman	Jasna Žitnik
Djeca Children	Mirela Mustić Aneta Mustić Leonarda Šilje Damjan Bolfek Vido Kaznačić Ivo Zec Ivan Laznibat

projekti Art radionice Lazareti i posebno uspjele gostovanje La Mame (2001.) s Eshilom i tek sporadično upričena susretništa izvan usko kazališnih povoda. Otok *nesna i ljubavi*, mira i kontemplacije, ljepote i izazova poslužio je ljeta 2004. kreatorima dramskoga programa Dubrovačkih ljetnih igara kao logičan, dopadljiv i inspirativan, dramaturški opravdan ambijentalni izazov po svemu sukladan Vojnovićevoj drami, estetskim premisama i konceptu teatra Igara, ali i komercijalnom izazovu i ne tako nevažnom u programskim i svakim drugim domišljajima aktualnog umjetničkog vodstva Igara. Isplovljavanje brodićem iz stare gradske luke u kasni suton i uplovljavanje u Portoč te šetnja otokom tek svjetlima označenim puteljkom prema Mrtvom moru, odnosno stijenama u neposrednoj blizini koje danju bivaju kupališnim rajem, a, eto, noću ostaju prostorom

PREMIJERE *ravnonoćja*, kako bi zapisao Paljetak, doživljaj je koji se pamti, jednako kao povratak, nakon odgledane drame, u *ljetnu noć turističkog Dubrovnika*. Odabir Lokruma i njegovih stijena za hodočasnički priziv *Ekvinocija* također je, moglo bi se reći, i pomalo iznuden, jer je u samom Gradu ljeti gotovo nemoguće danas (i sutra) osigurati elementarne uvjete za koncentriranu predstavu s dovoljno tišine i drugih važnih okolnosti koje traži jedan ovakav festivalski projekt. Napokon, redatelj Joško Juvančić, sezonama prije prisutan u festivalskoj teatarskoj ponudi Vojnovićevom *Dubrovačkom trilogijom* u parku Umjetničke škole, svoje dubrovačko ljetno redateljsko iskustvo obogatio je po svemu željenim naslovom, izazovom koji je, i prema njegovom osobnom priznanju, ostao krunom njegova, posebice dubrovačkog i festivalskog, bogatog ravnateljsko-redateljsko-kazališnog iskustva. Na tragu Vodopićeve *Tužne Jele*, višeslojno i za Vojnovićevu dramu inspirativno i tematski važnog djela, Juvančić odabire upravo Lokrum, njegovu južnu stranu s obzorjem sučelice i prostranstvom koje nadahnjuje, gole hridi među koje smješta Vojnovićeve likove uz sveprisutan šum mora, njegovu sudbinsku usudnu ulogu u sjeni stoljetnih pinija i borova gdje publika ostaje zatečena skladom i ljepotom kojom će suprotstaviti *ekvinociju ljudskih duša* i koloplete tragičnih sudbina koje drama objedinjuje. U tom svom naumu odabrao je prave i dokazane, na sličnim zadacima provjerene suradnike. Scenograf Marin Gozze, nakon začudnog scenografski nadahnutog ostvarenja u Pilama

kada je Ivica Kunčević, uz dramaturški poticajne i obvezujuće povode Petra Brečića uprizorio *Tužnu Jelu* Mate Vodopića, na stijenama Lokruma otvara novu stranicu svoje dubrovačke scenografske priče. Organizirajući prostor uz samo more kao odredišnu, pod vedrim nebom rastvorenu stranicu spomenara, ponudio je redatelju obilje mogućnosti, priziva i slutnji. Moglo bi se reći i više od onoga iskorištenog. Uz dosluhni prinos Denija Šesnića koji je svjetlom dopunio likovnost začudnosti prostora, dosljedno besprijeekorne verističke kostime Ingrid Begović gotovo preslikane s poželjelih fotografija *onog vremena* i glazbu Luke Kunčevića vagnerijanskih suzvučja, Gozze na sredinu scene tankom crtom (naslućujućom i dovoljno vidljivom konstrukcijom) omeđuje enterijer saloče i priprosta ognjišta, komina, sklonište, utočište i zavjetovalište, gradeći tako i izdvajajući okvirom prostor u kojem će se odigrati sudbinski događaji, prepoznati karakteri, suprotstaviti sudbine, izravnati *stari grijesi*, sučeliti strahovi i naslutiti usudi. Tanku crtu mora koju zatvara udaljena kamena stijena-otok s ostacima *Jeline postelje* (kao prepoznati i izdvojeni znakoviti detalj odra djevojke iz uprizorenja Vodopićeve priče u Pilama), koja uzaludno priziva i podsjeća, ostavit će pustom, dopuštajući tek povod za možda prezorno i nepotrebno uplovljavanje i isplovljavanje barke kojom mornari donose loše vijesti i s kojom odlaze. I veliki kameni križ na visokoj stijeni i sluteća svjetla Grada u daljini, nanesen i šljunak kojim će hoditi zatečeni akteri drame, nasukana barka kao trag škvera i drugi detalji koji su ponudili dodatne mogućnosti i povode bili su idealno estetizirano i likovno čisto prizorište koje je redatelju omogućilo punoću i protok prizora ubrzana ritma i dramaturške logičnosti. Gradeći predstavu naglašanih melodramskih suzvučja sa središnjim likom majke kao ishodištem drame *Ljubavi*, materinstva, strasti, nevjere, osvete i tragičnosti, Juvančić tek naznačuje širi socijalni kontekst dubrovačkog puka s kraja 19. stoljeća i dosljedno inzistira na intimnoj, ibsenovskoj tragediji žene spremne na sve kako bi zaštitila svoje dijete, njegovu budućnost i, najposlije, osvetila svoju ostavljenost i prevarenost. Prisutna *bolećiva* patetika Vojnovićevih likova u tako odabranom redateljskom konceptu dovedena je do svojih krajnjih konzekvencija, a poetičnost pojedinih prizora, posebice skupnih scena, redateljski višesmislenih naznaka, osobito u prizorima

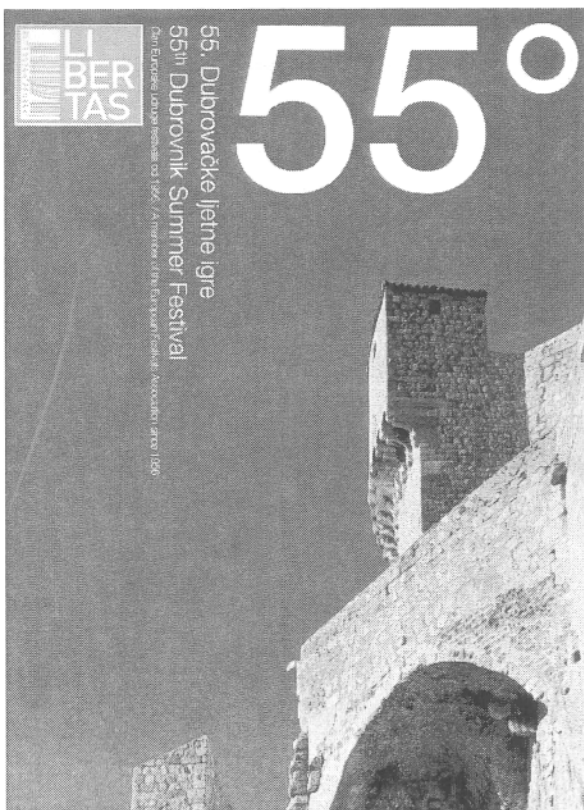
FESTIVALI
RAZGOVORI
MI U SVJETU
VOX
HISTRIONIS
AKTUALNOSTI
ANECDOTE
TEORUA
NOVE KNJIGE
SJEĆANJA
DRAME

I. Vojnović, *Ekvinocijo*, Predrag Vušović, Doris Šarić-Kukuljica, Niko Kovač i festivalski ansambl

kada, kao *crne ljepirice*, žene u crnini *osvajaju* u tišini okolne hridi pogleda uprtih u beskraj mora i tamu noći koja briše i tek naslućuje priziv jednako tako crnih kaplji njihovih duša, ono je najbolje u predstavi. Svjesno i ne pokušavajući dirati i neke druge moguće povode koje *Ekvinocijo* danas teatarskoj praksi i vremenu u kojem se igra nudi, uspio je maksimalno mobilizirati ansambl gotovo bez slabog mjesta. Lokrum će tako, *u noći Ekvinocija*, ostati usudnim mjestom susretišta ljudskih sudbina koje će, poigramo li se zatečeni tamom u koju smo uvedeni, vrlo lako, već nekom novom snovitom krhotinom uspomenera koju i nesvjesno baštini-mo, ostati prizorištem otvorene duše Grada na kojem ćemo *onako Vojnovičevski* složiti nostalgичnu slagalicu uvijek nedostajućeg jednog komadića, nesvjesni da

smo i sami dio slike, pred koju će onda netko, već iza-zvan istim povodom, priložiti *tri struka lovorike, pelina i vrijesa*. I *zavjesa polako pada*. Počinje *Ekvinocijo*. Usud izgubljenih lokrumskih duša. U nekoj od dopisanih *pojava* prologa. Ili kao epilog: – *Mišljaše jadnik da je tamo mir!* – *Ekvinocijo! Ekvinocijo!* – *Na nebu, na zemlji, u moru, u dušama – svuda!* – *Ekvinocijo! Ekvinocijo!* Otuda i, na žalost, odustao pokušaj mogućeg redateljskog poigravanja sa *Simfoničkim intermezzom* (sastavnim dijelom *Ekvinocija*, a koji kao *Prikaza druga* dijeli, spaja, nadopunjuje i usložnjuje *Prikazu prvu* i *Prikazu treću*), kojim Vojnović dijeli dva čina, konotacijama koje *Ekvinocijo* i njegov autor duuguju Vodopićevoj *Tužnoj Jeli* ili galerijom likova koje otvaraju neke drukčije primisli, odnosno mogućim hrabrijim, poetskijim i snovitijim pri-

PREMIJERE

FESTIVALI
RAZGOVORI
MI U SVIJETU

VOX
HISTRIONIS

AKTUALNOSTI

ANECDOTE
TEORUA
NOVE KNJIGE
SJEĆANJA
DRAME

živima što ih, osim vizualne ljepote i sveprisutnost, nudi more i ne samo metaforički i hladno kao kulisa, jednako kao i začudnost snovitog *noćnog izdanja* Lokruma mnogoznačnih slutnji i priziva.

Ekvinocijo je predstava koja, ponovimo, računa na glumca, na ujednačenost, koncentriranost i visoku motiviranost ansambla, a bogato dosadašnje iskustvo, posebice kada su u pitanju njegove dubrovačke festivalske premijere, Juvančić dobitno ostvaruje gotovo besprijekornom dubrovačkom glumačkom podjelom i tako zaokružuje sve sastavnice predstave, sužavajući svaki drugi prostor koji bi se mogao nekim drugim dubiozama izvan takvog redateljskog koncepta otvoriti ili mu omesti plan precizno promišljene i dosljedno doradene predstave. Doris Šarić Kukuljica kao Jele krhkošću, snagom majčinstva, energijom i misijom ostavljene i prevarene žene kojoj sudbina oduzima i ono najsvetije joj i jedino ostavljeno – sina, ostvarila je jednu od svojih najboljih uloga potvrđujući svoj izraziti glumački senzibilitet kada je u pitanju i ova *dubrovačka priča* višeslojnih rezonanci i gotovi mitskih sastavnica. Otvarajući

dubine svoje duše, iskonski zov majčinstva, braneci čast i priziv pravde, ispunjenje zavjeta i ostvarenje molitvi, tragiku života izgubljene mladosti i oduzete starosti, Doris Šarić Kukuljica nudi i neke druge, zatajene i skrivene strasti, upotpunjujući i bogateći lik majke koja životom i žrtvom brani svoje pravo, ljubav i vjeru. Jednako tako Predrag Vušović kao Vlaho Slijepi svojim ostvarenjem bitno usložnjava Vojnovićevu dramu, nudeći svojom pojavnošću i sveprisutnošću sasvim nova i drukčija iščitavanja, složenijih i smislenijih povoda filozofskih primisli. Svojom kontemplativnošću, iskustvom, smirenošću i mudrošću, Vušovićev Vlaho Slijepi po svemu je inovativan iskorak iz dosadašnjih viđenih i znanih klišeja, namećući se kao jednako bitnan temeljni lik drame koji je i svojom sudbinom usložnjava, nudeći joj svevremenost. Frane Perišin kao Niko Marinović još jedno je svijetlo i izdvojeno glumačko ime ove predstave. Stvorio je autentičan lik beskrupuloznog bogataša koji se amoralnošću othrvao sličnim usudima gubitnika i, obračunavajući se osvetnički sa *sjenama svijeta iz kojeg je potekao*, okrutnošću dopunio stranice vlastite biografije novim okolnostima ironičnih odmakata i višeznačnosti. Njegov Niko Marinović pomiče i proširuje povode drami koja se i začinja njegovim *starim grijehom* i povratkom koji bi, u nekoj drugoj konačnici, bio kao *boles ostalih Dubrovčana: žudnja da počinem usred ovih maslina i da sadim kupus, kako su činili i svi ostali od pamtivjeka*. Za svoju glumačku kreaciju Frane Perišin zaslužio je festivalskog ljeta 2004. Nagradu "Orlando". Jednako tako izdvojene glumačke prinose ostvarili su Izmira Brautović (Kata), Nikša Kušelj (Ivo Ledinić) i Krunoslav Šarić (Frano Dražić), svatko na svoj način bogateći i slijedeći svojim prinosima redateljevu nakanu slijeda prizora pojačanih emocija i strasti s Olgom Pakalović (Anica), koja je nježnošću i glumačkom fluidnošću skladno upotpunila galeriju Vojnovićevih likova. Festivalski dramski ansambl okupljen oko predstave, domišljatom nakanom redateljevom, gotovo je bio sastavljen isključivo od dubrovačkih glumaca, onih rođenih u Gradu, onih s godištima u Kazalištu Marina Držića, s mladošću u Teatru Lero i onih s dugim dubrovačkim festivalskim iskustvom. Ponovljena je tako dobitna kombinacija koju je Juvančić okušao u *Dubrovačkoj trilogiji* i koja, kao i u slučaju nekih drugih sličnih predstava lgara u posljednje vrijeme, na posebno dobar i kurtoa-

I. Vojnović, *Ekvinocija*, Nikša Kušelj, Doris Šarić-Kukuljica

zan odjek nailazi kod dubrovačke publike. Niko Kovač (Parok), Ivica Barišić (Grobar), Branimir Vidić (Pavo), Ante Perišin (Toni), Srđana Šimunović (Marija od poste), Perica Martinović (Lucija), Ivo Mrčela (Stari mrnar), Jasna Žitnik (Siromašica), Hrvoje Sebastijan, Robert Bošković, Nikša Butjer, Edi Jertec, Ante Vlahinić, Romana Ostojić i Marijeta Radić (Mrnari i Ženice) bili su također dijelom dobro uigranog i posvećenog glumačkog ansambla na ovom projektu pred kojim je, osluhnu li se iznova, s dovoljnim odmakom, reakcije publike, odulji dubrovački festivalski život.

Joško Juvančić tako je iznova vratio Vojnovića na dubrovačku, rekli bismo izvorišnu scenu, predstavom koja slijedi onu važnu konstantu repertoarnih odrednica teatra Igara, koje je i sam godinama kreirao, kada je u pitanju scensko propitivanje dubrovačke dramske

baštine, odnosno uporišnih djela klasika kao što je autor *Ekvinocija*, ali i u isto vrijeme, čini se, do krajnjih konzekvencija doveo jednu vrstu teatra po kojem su Dubrovačke ljetne igre ostajale, u jednom dijelu svoje povijesti, prepoznatljive i inovativne. Preciznim redateljskim rukopisom, iskustvom i umijećem znalca takve poetike, Joško Juvančić zaokružio je svoj dubrovački kazališni san ostavljajući dovoljno prostora, čini se, za nužna nova i drukčija, očekivajuća, pomaknutija i suvremenom teatru i vremenu moguća i možda preporučujuća iščitavanja.